

Handläggare: Lisbeth Westerlund
Telefon: 08-508 25 016

Till
Socialtjänstnämnden

Valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS och SoL om personer med funktionsnedsättning

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen.

Dag Helin

Eddie Friberg

Sammanfattning

Förvaltningen tillstyrker i huvudsak stadsledningskontorets förslag om införande av valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och SoL (socialtjänstlagen). Valfrihetssystemet kommer att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att skapa en tillvaro utifrån egna önskemål. Förvaltningen delar stadsledningskontorets bedömning att det kommer att vara fortsatt brist på bostäder med särskild service vid valfrihetssystemets införande. Det är angeläget att stadens berörda nämnder och styrelser gemensamt arbetar för att behovet med bostäder med särskild service tillgodoses. Förvaltningen ställer sig tveksam till stadsledningskontorets förslag om utformning av ersättningssystem för insatser enligt SoL.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänstnämnden för yttrande överlämnat tjänsteutlåtande från stadsledningskontoret om införande av valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och SoL (socialtjänstlagen). Remisstiden går ut den 31 mars 2008.

Ärendet har även remitterats till samtliga stadsdelsnämnder, kommunstyrelsens handikappråd och Stadshus AB.

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen.

Remissen i sammanfattning

Kommunfullmäktige har i budgeten för 2007 beslutat att valfriheten ska öka och att staden ska skapa förutsättningar för att ge invånare så stor valfrihet som möjligt. Stadsledningskontoret föreslår att valfrihetssystem för en rad insatser enligt LSS och SoL inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning införs från och med den 1 juli 2009.

Valfrihetssystemet innebär att brukare som efter biståndsbedömning beviljas stödinsats enligt LSS eller SoL ska beredas stort inflytande över vem som ska utföra den beviljade insatsen. Valet ska gälla alla verksamheter som ingår i valfrihetssystemet och inte begränsas till viss stadsdel.

Valfriheten gäller insats i enlighet med biståndsbeslut. Detta innebär t.ex. att om behovet avser en speciell kompetens eller omsorg så begränsas valmöjligheten till de omsorgsgivare som erbjuder detta.

Stadsledningskontoret föreslår att följande insatser enligt SoL ska ingå i valfrihetssystemet.

- Bostad med särskild service.
- Stödboende
- Boendestöd
- Daglig sysselsättning enligt SoL.

Stadsledningskontoret föreslår att följande insatser enligt LSS ska ingå i valfrihetssystemet.

- Korttidsvistelse utanför det egna hemmet i form av korttidshem.
- Bostad med särskild service för barn och ungdom.
- Bostad med särskild service för vuxna.
- Daglig verksamhet enligt LSS.

Det finns insatser som redan idag omfattas av valfrihet. Exempel på sådana insatser är personlig assistans, stödfamilj och familjehem enligt LSS och kontaktperson enligt SoL.

I ärendet redovisas nuläget inom staden avseende omsorg om personer med funktionsnedsättning. Förutsättningarna för införande av ökad valfrihet diskuteras och förslag om inriktning på det fortsatta arbetet redovisas. Bland annat föreslår stadsledningskontoret att ett ersättningssystem för utförare ska tas fram, att IT-stöd ska utvecklas och att utbildningsinsatser till berörd personal inom staden ska genomföras.

Förvaltningens synpunkter

Att själv kunna bestämma över sitt liv eller åtminstone ha ett stort inflytande över hur man ska leva är självklart för de flesta människor. Det är positivt att staden har tagit initiativ till att öka förutsättningarna för valfrihet för personer med funktionsnedsättning. Det är emellertid angeläget att införande av valfrihetssystem enligt LSS och SoL beaktar de reella förutsättningarna för valfrihet inom de områden som dessa lagar reglerar. Förvaltningen anser att stadsledningskontoret i sitt tjänsteutlåtande lyfter fram både de möjligheter och svårigheter som införande av ett valfrihetssystem för insatser enligt LSS och SoL inom omsorgen om personer med funktionsnedsättning innebär. Den enskildes inflytande är ledstjärnan i ett valfrihetssystem. Samtidigt är biståndshandläggarens/socialsekreterarens kunskaper och erfarenheter mycket viktiga när det gäller att ta fram lämpliga alternativ. Samspelet mellan den enskilde och biståndshandläggaren/socialsekreteraren har en avgörande betydelse för hur nöjd den enskilde blir med sitt val.

Förvaltningen instämmer i stadsledningskontorets uppfattning att det redan idag finns stora möjligheter till valfrihet för den enskilde som omfattas av de rättigheter LSS ger. Införande av ett valfrihetssystem kommer att få större betydelse för insatser som beviljas som bistånd enligt SoL.

Bostäder med särskild service enligt LSS och SoL är det område där möjligheterna till valfrihet är allra minst idag. Antalet bostäder motsvarar långt ifrån efterfrågan. Dessvärre kommer förutsättningarna att välja bostad inte att öka genom införande av valfrihetssystem. Förvaltningen bedömer att det finns ett fortsatt stort behov av utbyggnad av bostäder med särskild service för funktionshindrade. Det visar de inventeringar som gjorts samt de kontakter som tagits med brukarorganisationer och HSO:s bostadsgrupp (HSO – Handikapporganisationernas SamordningsOrgan).

I början av 2006 inventerades behovet av bostäder med särskild service för personer som tillhör personkretsarna 1 och 2 i LSS. Sammanställningen visade på ett omedelbart behov av ytterligare 220 lägenheter och lika många på en flerårssikt. Under 2007 genomfördes en kartläggning av behov och insatser för personer med psykiska funktionshinder. Av kartläggningen framgår att över 100 personer behöver någon form av annat boende än det de har idag. Under 2008 kommer en ny inventering göras av behovet av olika boendefor-

mer för män och kvinnor som har funktionsnedsättningar. En utbyggnadsplan tas därefter fram.

Det är angeläget att staden årligen på ett mer systematiskt och enhetligt sätt inhämtar uppgifter om behovet av särskilda boenden. Förvaltningen anser att det är viktigt att hålla ihop frågorna om hur behovet ser ut med planeringen för utbyggnad och att kontinuerligt göra avstämningar av behovet mot utbyggnadsplaner. Trots att det under de senaste åren har skett en stor utbyggnad kvarstår ytterligare behov.

Förvaltningens bedömning är att arbetet med utbyggnadsfrågor skulle kunna effektiviseras med ett förstärkt samordnat ansvar över staden, där olika berörda förvaltningar medverkar. Då skulle man få ett mer övergripande perspektiv i planeringen och bättre kunna samordna mindre funktionshindergruppers behov av boenden. I budget för 2008 får socialtjänstnämnden i uppdrag att bland annat att se över arbetsformerna för genomförandegruppen för utbyggnad av bostäder med särskild service. Ett förslag kommer att redovisas för socialtjänstnämnden under våren 2008. En lägesrapport från genomförandegruppen för utbyggnad av boende med särskild service behandlades av socialtjänstnämnden den 14 februari 2008, dnr 119-0029/2008. Förvaltningen fick då i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag på en konkret åtgärdsplan för hur stadens berörda nämnder och styrelser gemensamt ska arbeta för att behovet med bostäder med särskild service ska tillgodoses.

Förvaltningen tillstyrker förslaget att införa samma ersättningssystem för alla former av verksamhet, såväl egen regi som privata utförare och entreprenörer. Det skapar förutsättningar för lika villkor för de olika kategorierna av utförare.

Stadsledningskontoret konstaterar att staden har tagit fram ett nytt resursfördelningssystem för insatser enligt LSS, som bygger på 7-8 nivåer (beroende på insats) och som baseras på brukarens behov av omsorg. Utifrån detta fördelningssystem finns goda förutsättningar att ta fram ett ersättningssystem. Däremot saknar socialpsykiatrin, som i huvudsak regleras av SoL, motsvarande nivåbaserade resursfördelningssystem. Det gör framtagande av ersättningssystem för SoL-insatser till en mer komplicerad uppgift. Stadsledningskontoret anser att det finns fördelar med att ersättningssystemet för SoL-insatser är så lika som möjligt det som ska gälla för insatser enligt LSS.

Förvaltningen delar inte ovan redovisade bedömning att man kan konstruera ett ersättningssystem för SoL-insatser på ett likartat sätt som för LSS-insatser. Socialpsykiatrins målgrupper har andra problembilder än de personer som omfattas av LSS. Indelningen i nivåer kan inte göras på motsvarande sätt och behovet av insatser kan på ett helt annat sätt växla över tid. Arbetet med att skapa ett ersättningssystem för SoL-insatser måste göras förutsättningslöst och utifrån målgruppernas behov.

Det är en komplicerad uppgift att ta fram ett ersättningssystem. Då arbetet med att skapa ett ersättningssystem för insatser för socialpsykiatrins målgrupper kräver ett omfattande

arbete ställer sig förvaltningen tveksam till att detta arbete kommer att hinna genomföras till den 1 juli 2009 då valfrihetssystemet föreslås införas.

Förvaltningen ställer sig också tveksam till om staden kommer att hinna utveckla nödvändiga IT-system för utbud och förmedling av insatser. Det är av avgörande betydelse för såväl handläggare som enskilda brukare att sådana system fungerar vid införande av valfrihetssystemet inom omsorgen enligt LSS och SoL för personer med funktionsnedsättning.

Syftet med att införa ett valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS och SoL för personer med funktionsnedsättning är att öka livskvaliteten för de enskilda brukarna. Förvaltningen bedömer att det finns goda förutsättningar att uppnå detta mål. Införandet av valfrihetssystemet måste dock i alla delar vara väl förberett och det är bättre att skjuta något på införandet än att forcera fram det.

Sammantaget bedömer förvaltningen att införande av ett valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS och SoL för personer med funktionsnedsättning kommer att öka möjligheterna för dessa personer att skapa en tillvaro utifrån egna önskemål. På samma sätt som för andra kommer det självfallet inte alltid att vara möjligt att få önskemålen tillgodosedda. Vissa av de begränsningar och hinder som finns idag kommer emellertid att bli mindre och det egna valet att få större betydelse. Det kommer exempelvis att vara möjligt att välja bland fler aktörer än idag och man kommer inte att vara hänvisad till insatser inom det egna stadsdelsnämndsområdet.

Mot bakgrund av de problem som redovisas ovan vad gäller insatser enligt SoL, menar förvaltningen, att staden bör överväga att i första hand utforma ett valfrihetssystem för insatser enligt LSS. Därefter kan staden gå vidare med motsvarande avseende SoL-insatser.

Bilaga

Tjänsteutlåtande från stadsledningskontoret om införande av valfrihetssystem inom omsorgen enligt LSS och SoL